

Udskriftsdato: 16. december 2025

CIR1H nr 10280 af 27/08/2009 (Historisk)

Meddelelse nr. 6/2009 om straffp stande mv. i sager vedrørende overtrædelse af værnepligtsloven, beredskabsloven samt lov om værnepligtens opfyldelse ved civilt arbejde

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: RA-2009-808-0001

Meddelelse nr. 6/2009 om strafpåstande mv. i sager vedrørende overtrædelse af værnepligtsloven, beredskabsloven samt lov om værnepligtens opfyldelse ved civilt arbejde

1. Indledning

Denne meddelelse udsendes med henblik på at samle retningslinjerne i Rigsadvokatmeddelelse nr. 9/2007 om strafpåstande mv. i visse sager om værnepligtiges overtrædelse af beredskabsloven og lov om værnepligtens opfyldelse ved civilt arbejde og retningslinjerne om bødepåstande ved udeblivelse fra session, der tidligere har været fastsat i Rigsadvokatens vejledning om bødetakster i politisager fra 1991, afsnit 6.2. (bødekataloget).

Retningslinjerne i denne meddelelse træder i kraft den 1. september 2009, jf. nærmere afsnit 5 nedenfor.

2. Generelt om bøderne

Bødepåstandene for udeblivelse fra Forsvarets Dag (tidligere session) har som nævnt tidligere været fastsat i Rigsadvokatens vejledning om bødetakster i politisager fra 1991 (bødekataloget).

Bødepåstandene i afsnit 3 nedenfor erstatter de tidligere gældende retningslinjer. Bøderne er som udgangspunkt forhøjet med knap 47 pct., der svarer til satsreguleringsprocenten (uden tilpasningsprocenten) i perioden fra 1992-2009, jf. lov nr. 373 af 28. maj 2003 om en satsreguleringsprocent. Forhøjelsen er dog samtidig foretaget således, at bødepåstandene er afrundet til beløb, der er delelige med 100 kr.

Bødepåstandene i afsnit 4 for personer, der ikke giver møde til aftjening af værnepligt, eller som nægter at udføre værnepligt, svarer til de bødepåstande, der hidtil har været fastsat i Rigsadvokatmeddelelse nr. 9/2007, og som blev reguleret ved udsendelse af denne meddelelse.

Bøderne til personer med særlig lav indtægt kan – hvis den sigtede fremlægger den fornødne dokumentation for sine indtægtsforhold – nedsættes til det halve beløb i overensstemmelse med retningslinjerne i afsnit 2.2.3. i Rigsadvokatmeddelelse nr. 4/2000 om sanktionspåstande mv. i færdselssager. Det bemærkes, at det er forholdene på gerningstidspunktet, der er afgørende for en eventuel nedsættelse.

3. Udeblivelse fra Forsvarets Dag

I dette afsnit fastsættes retningslinjer for strafpåstande i sager vedrørende udeblivelse fra Forsvarets Dag, jf. lovbekendtgørelse nr. 225 af 13. marts 2006 med senere ændringer (værnepligtsloven).

Ved lov nr. 1391 af 21. december 2005 om ændring af værnepligtsloven og lov om værnepligtens opfyldelse ved civilt arbejde indførtes Forsvarets Dag, hvor de værnepligtige skal orienteres nærmere om de forskellige tjenesteforhold samt muligheder for indkaldelse, uddannelse og ansættelse i forsvaret. Herudover blev session gjort til en integreret del af Forsvarets Dag. Ifølge bemærkningerne til loven skal de værnepligtige indkaldes til Forsvarets Dag efter de samme retningslinjer, som tidligere var gældende for indkaldelse til session.

Indkaldelse til Forsvarets Dag sker efter værnepligtslovens § 13, som har følgende ordlyd:

»§ 13. Værnepligtige, der har bopæl eller ophold her i landet, skal møde til Forsvarets Dag i det år, hvor de fylder 18 år. Forsvarsministeriet kan dog bestemme, at mødepligten skal indtræde senere.

Stk. 2. Forsvarsministeren eller den myndighed, forsvarsministeren bemyndiger til det, kan pålægge værnepligtige at møde til Forsvarets Dag.

Stk. 3- stk. 5. (Udeladt)«

Forsvarets Personeltjeneste varetager indkaldelser til Forsvarets Dag, herunder pålæg efter § 13, stk. 2.

Overtrædelse af § 13, stk. 1, straffes efter § 34 med bøde eller fængsel i indtil 4 måneder. Under krig eller andre ekstraordinære forhold kan straffen fastsættes til fængsel i indtil 2 år.

For den, som udebliver fra Forsvarets Dag, jf. § 13, stk. 1, i værnepligtsloven, nedlægges der påstand om bøde både i første- og andengangstilfælde efter følgende retningslinjer:

Første gang: 900 kr.

Anden gang: 1.700 kr.

De nævnte bødepåstande gælder for overtrædelser, der er begået efter den 1. september 2009, jf. også afsnit 5.

4. Udeblivelse og nægtelse efter beredskabsloven eller lov om værnepligtens opfyldelse ved civilt arbejde

4.1. Indledning

I afsnit 4.2-4.4. nedenfor fastsættes retningslinjer for straffepåstande i sager om overtrædelse af beredskabsloven samt lov om værnepligtens opfyldelse ved civilt arbejde. Retningslinjerne svarer til dem, der hidtil har været fastsat i Rigsadvokatmeddelelse nr. 9/2007.

4.2. Tiltale for udeblivelse eller nægtelse

Beredskabslovens § 60, stk. 1, er affattet således:

»§ 60. Medmindre disciplinarmidler anvendes, jf. § 62, straffes den værnepligtige, der er indkaldt til tjeneste i redningsberedskabet, med bøde eller fængsel indtil 1 år, hvis han

- 1) nægter at gøre tjeneste i redningsberedskabet,
- 2) udebliver eller uberettiget fjerner sig fra tjenestestedet,
- 3)-4) (udeladt).«

§ 6, stk. 1, i lov om værnepligtens opfyldelse ved civilt arbejde er affattet således:

»§ 6. Medmindre disciplinarmidler bringes i anvendelse, jf. § 8, stk. 1, straffes en arbejdspligtig med bøde eller fængsel indtil 1 år, såfremt han

- 1) nægter at udføre civilt arbejde,
- 2) udebliver eller uberettiget fjerner sig fra tjenestestedet,
- 3)-4) (udeladt).«

Som det fremgår, sondres der i begge straffebestemmelser mellem udeblivelse (stk. 1, nr. 2) og nægtelse (stk. 1, nr. 1).

Om en undladelse af at give møde, herunder flere gentagne undladelser, skal ses som udtryk for en total nægtelse, jf. bestemmelseernes stk. 1, nr. 1, eller alene som en udeblivelse, jf. stk. 1, nr. 2, må bero på en vurdering af samtlige oplysninger i sagen, herunder værnepligtsmyndighedernes erklæring om spørgsmålet. Det fremgår normalt af anmeldelsen fra værnepligtsmyndigheden, om denne myndighed anser overtrædelserne for at være en udeblivelse eller en nægtelse. På baggrund af domspraksis stilles dog visse krav, før der bør rejses tiltale for nægtelse efter stk. 1, nr. 1, jf. nærmere nedenfor afsnit 4.4.

4.3. Udeblivelse

Over for den, der tiltales for udeblivelse efter stk. 1, nr. 2, i de ovennævnte bestemmelser ved ikke efter indkaldelse at have givet møde på tjenestestedet, nedlægges der påstand om bøde både i førstegangstilfælde og ved senere overtrædelser efter følgende retningslinjer:

Første gang: 1.200 kr.

Anden gang: 1.700 kr.

Tredje gang: 2.100 kr.

Fjerde gang: 2.800 kr.

Bødepåstanden i fjerdegangstilfælde bygger på Højesterets dom i U2006.2245H, hvor bøden blev fastsat til 2.000 kr., idet der er sket en regulering af denne bøde med satsreguleringsprocenten, jf. afsnit 2 ovenfor.

Disse sager kan afgøres både ved udenretligt bødeforelæg og ved udeblivelsesdom.

4.4. Nægtelse

Over for den, der tiltales for nægtelse af at gøre tjeneste/udføre civilt arbejde efter stk. 1, nr. 1, i de ovennævnte bestemmelser, nedlægges der **i førstegangstilfælde** påstand om en bøde på 3.000 kr.

Disse sager kan afgøres både ved udenretligt bødeforelæg og ved udeblivelsesdom.

Det følger af beredskabslovens § 61, stk. 2, og af lov om værnepligtens opfyldelse ved civilt arbejde § 7, stk. 2, at den, der anden gang dømmes for at nægte at gøre tjeneste/udføre civilt arbejde, hjemsendes og ikke senere kan indkaldes. Som det fremgår nedenfor, idømmes **i andengangstilfælde** af nægtelse endvidere som udgangspunkt en ubetinget frihedsstraf svarende til den resterende tjenestetid. Der er således knyttet retsvirkninger af indgribende karakter til en sådan afgørelse efter stk. 1, nr. 1.

På den baggrund bør der kun rejses tiltale for nægtelse i andengangstilfælde, hvis det kan godtgøres, at sigtede forud for den udeblivelse, som sagen drejer sig om, er gjort bekendt med, at den aktuelle udeblivelse ville kunne anses som en nægtelse, og med, at nægtelse i andengangstilfælde som udgangspunkt medfører frihedsstraf af samme varighed som den resterende tjenestetid, jf. U 1984.1132V.

Det er på baggrund heraf aftalt med Forsvarsministeriet, at følgende tekst skal fremgå af samtlige indkaldelsesordrer, der udsendes efter 1. januar 2008:

»Såfremt du tidligere er idømt en bøde for nægtelse af tjeneste efter beredskabslovens § 60, stk. 1, nr. 1, lov om værnepligtens opfyldelse ved civilt arbejde § 6, stk. 1, nr. 1, eller er idømt en frihedsstraf efter militær straffelovs § 25, stk. 3, eller er anmeldt til politiet eller den militære anklagemyndighed herfor, kan ny udeblivelse anses som en ny nægtelse af tjeneste. En sådan overtrædelse kan medføre frihedsstraf af samme varighed som den resterende værnepligtstjeneste.«

Indkaldelsesordrerne fremsendes ved rekommanderet brev eller forkyndes for den pågældende.

Forsvarsministeriet har endvidere oplyst, at værnepligtsmyndighederne ikke vil være i besiddelse af en fysisk kopi af indkaldelsesordren, idet denne ikke lagres elektronisk. I forbindelse med anmeldelsen fra værnepligtsmyndighederne vil det i stedet blive oplyst, hvornår indkaldelsesordren er sendt, samt hvem, der har kvitteret for modtagelsen af denne, ligesom en kopi af standardindkaldelsen vedlægges anmeldelsen.

Det tilføjes, at anklagemyndigheden i forbindelse med tiltaleafgørelsen ved andengangstilfælde af nægtelse bør påse, at indkaldelsen indeholder oplysninger som angivet i retningslinjerne ovenfor, eller at det ligger fast, at sigtede på anden måde er orienteret om retsvirkningerne af udeblivelse (nægtelse) i disse tilfælde.

En anden mulighed, hvis de ovennævnte betingelser om forudgående orientering om straffen ved andengangs-nægtelse ikke er opfyldt, er at overveje, om der i stedet bør rejses tiltale for udeblivelse efter stk. 1, nr. 2.

Endelig henledes opmærksomheden på Højesterets dom i U 2006.2245H, hvor Højesteret fandt, at betingelserne for at fremme en sag om en andengangs-nægtelse som tilståelsessag efter retsplejelovens § 922 ikke var opfyldt, idet tiltaltes forklaring i byretten ikke med sikkerhed kunne anses for en erkendelse af tiltalen for overtrædelse af beredskabslovens § 60, stk. 1, nr. 1, om nægtelse af at udføre værnepligt, og hvor forholdet derfor i stedet blev henført under stk. 1, nr. 2, om udeblivelse.

Over for den, der efter at være straffet én gang for overtrædelse af stk. 1, nr. 1, om nægtelse, nu for anden gang tiltales for nægtelse efter stk. 1, nr. 1, nedlægges som nævnt ovenfor påstand om en ubetinget frihedsstraf, der svarer til den resterende tjenestetids længde.

Der kan dog i sager af denne art være grundlag for at nedlægge påstand om en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste. I givet fald nedlægges påstand om en straf svarende til den resterende tjenestetids længde, dog således at straffen gøres betinget med en prøvetid på 1 år med vilkår om, at den pågældende i prøvetiden ikke begår strafbart forhold og undergiver sig tilsyn af kriminalforsorgen samt udfører samfundstjeneste.

Antallet af samfundstjenestetimer fastsættes som udgangspunkt til 240 timer, der dog kan nedsættes forholdsmæssigt, hvis den resterende tjenestetid er kortere end 6 måneder.

Det er endvidere en forudsætning, at tiltaltes personlige forhold taler for samfundstjeneste.

Påstand om samfundstjeneste anvendes over for tiltalte, der er medlem af Jehovas Vidner, og som af afgørende samvittighedsgrunde nægter at aftjene værnepligt, jf. Højesterets dom i U 1995.828H.

I denne sag begrundede flertallet i Højesteret, som idømte tiltalte en betinget dom på fængsel i 6 måneder med vilkår om 240 timers samfundstjeneste, afgørelsen med en henvisning til de grunde, der var anført af flertallet i landsrettens dom, og som var sålydende:

»En betinget dom med vilkår om samfundstjeneste er efter disse voterendes opfattelse en velegnet sanktion over for personer, der af afgørende samvittighedsgrunde nægter at udføre beredskabstjeneste, forudsat de personlige forhold taler for en sådan sanktion. Hverken synspunkterne om forskelsbehandling i forhold til de unge, som aftjener værnepligt eller udfører beredskabstjeneste, eller de synspunkter, der er fremført for at fastholde den hidtidige praksis, har en sådan vægt, at de bør tillægges afgørende betydning.«

Højesteret har siden i dommen i U 2005.2791H, hvor tiltalte havde forklaret, ”at han ikke har haft lyst til at være i militæret eller militærlignende institutioner. Hans modlyst er ikke religiøst betinget, men grunder sig i hans opdragelse”, udtalt følgende om anvendelsen af betinget dom, herunder med vilkår om samfundstjeneste:

»Det er ved Højesterets dom af 8. august 1995 (U 1995.828H) antaget, at en betinget straf med vilkår om samfundstjeneste er en velegnet sanktion over for personer, der af afgørende samvittighedsgrunde nægter at udføre beredskabstjeneste. Der er ikke i forarbejderne til ændringerne i straffelovens regler om samfundstjeneste i 1997 (lov nr. 274 af 15. april 1997) og 2000 (lov nr. 230 af 4. april 2000) holdepunkter for en øget anvendelse af samfundstjeneste i tilfælde af nægtelse af at udføre værnepligtstjeneste.

Højesteret finder, at der ikke i oplysningerne om baggrunden for T's nægtelse af at udføre beredskabstjeneste er grundlag for at gøre straffen... helt eller delvist betinget, herunder med vilkår om samfundstjeneste. Den tid, der er gået siden T i 1989 var på session, kan under de foreliggende omstændigheder ikke føre til et andet resultat.«

Resultatet i denne sag blev således en ubetinget frihedsstraf.

5. Ikrafttræden mv.

Denne meddelelse træder i kraft den 1. september 2009.

Bødepåstandene i afsnit 3 gælder for overtrædelser begået efter ikrafttrædelsen af denne meddelelse, mens bødepåstandene i afsnit 4 gælder for overtrædelser begået efter den 1. januar 2008, hvor Rigsadvokatmeddelelse nr. 9/2007 trådte i kraft.

Samtidig ophæves Rigsadvokatmeddelelse nr. 9/2007.

Rigsadvokaten, den 27. august 2009

JØRGEN STEEN SØRENSEN